

KRONIKK:
E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:
E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Velaug H. Sælid
velaughs@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør (fung.)

Even Øvald
eveno@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ellen Krystad
ellenk@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Kronikk- og debattredaktør Tollef Mjaugedal (perm.)

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkar

Overgrep på sykehjem er uakseptabelt, men verken overraskende eller uforståelig.

Ikke overraskende overgrep

Siri Tønnessen
KRONIKK

På TV 2-nyhetene 3. august fikk vi igjen en historie der en pasient og hennes pårørende fortalte om tvang og krenkende oppførsel fra pleiepersonalet på et sykehjem. Tvang og krenkelser er uakseptabelt og riktig at anmeldes. Det er imidlertid provoserende når pasientombudet og kommunen mener at dette er overraskende og uforståelig.

Det er trist å si det, men jeg er overhodet ikke overrasket over innslaget på TV 2. Dessverre. Det er heller ikke særlig uforståelig at pasienter får medisiner til feil tid, eller at ansatte oppfører seg krenkende. Det innebærer ikke at jeg mener at pleiepersonalets handlemåte overfor pasienten på dette sykehjemmet kan forsvares.

Krenkelser er moralsk forkastelig og skal ikke tolereres. Men det er ofte slik at menneskers oppførsel og væremåte kan forklares. Det er nødvendig å se de krenkelsene som pasientene opplever i sammenheng med situasjonen i pleie- og omsorgstjenestene og organiseringen og maktfordelingen mellom ulike aktører i pleie- og omsorgstjenestene. Jeg mener at arbeidssituasjonen kan forklare viktige sider ved hendelsen TV 2 rapporterte om, og hvorfor noen pleiere oppfører seg på en krenkende måte.

I en årrekke har jeg vært lærer på ulike sykepleierhøgskoler i Norge. Jeg har også vært omsorgssjef og jobbet i hjemmesykepleien. De siste årene har jeg forsket på prioriteringer i hjemmesykepleien, og intervjuet både sykepleiere og pasienter, samt hatt refleksjonsgrupper i praksis om etiske utfordringer i pleie- og omsorgstjenestene. Dette har gitt meg god innsikt i hvordan tjenesten fungerer, kunnskap om sykepleiernes arbeidssituasjon, og hvordan pasientene opplever tjenestene. Situasjonen i kommunale

pleie- og omsorgstjenester er preget av en kontinuerlig omorganisering, mangel på kompetanse og underbemanning. Dette medfører at arbeidssituasjonen er svært krevende. De ansatte står daglig i situasjoner som er uholdbare og medfører både frustrasjon, verdikonflikter og mye emosjonelt arbeid.

For ni år siden, i 2003, skrev Helsetilsynet en bekymringsmelding til Helse- og omsorgsdepartementet. I bekymringsmeldingen pekte de på mangelen på kvalifisert personale, bemanningsproblemer og i sin helhet bekymring for rekrutteringen av nok personale til pleie- og omsorgstjenestene i tiden fremover.

Det har dessverre skjedd lite i positiv retning og som har bedret situasjonen siden den gang. Utallige rapporter fra Helseilsynet, stortingsmeldinger og forskning har vist at tjenestene ikke er kvalitativt tilfredsstillende hvis en måler det opp mot politiske målsettinger og

feil- og underernært, og at psykososiale og åndelige behov er neglisjert.

Situasjonen nå, og spesielt etter innføringen av samhandlingsreformen, er at kommunens pålagte omsorgsoppgaver har blitt flere. Samtidig har fokuset på kontroll og kravet til dokumentasjon økt betraktelig. Det har medført at tiden til direkte pasientrettet virksomhet er redusert. Sykepleiere forteller om tjenester som de før utførte for pasientene, men som de ikke har tid til å gjøre lenger.

Videre styres tjenesten av markedsøkonomiske prinsipper. Fokuset er på budsjettbalansen, og ikke å yte tjenester ut fra pasientenes faktiske omsorgsbehov. Det innebærer en organisering preget av stramme timeplaner og avgrensede og tilmålte tjenester. For å holde seg innenfor budsjettene, er fagstillinger for sykepleiere og hjelpepleiere gjort om til stillinger for ufaglærte pleieassistenter.

Det er videre en kronisk

HØYE KRAV: Det er et uoverstigeleg gap mellom de tjenestene de ansatte i pleie- og omsorgstjenestene er pålagt å imøtekomme og myndighetenes krav om at de skal holde seg innenfor gitte økonomiske rammer, skriver Siri Tønnessen.

ILLUSTRASJONSFOTO: ULRICH JOHO, FLICKR

å endre forholdene. Disse kvinnene har ikke myndighet til å bevilge flere ressurser til økte stillinger eller få flere på jobb. De lever under et konstant krysspress om å tilfredsstille den enkelte pasients behov for tjenester, samtidig som de ofte har mange andre pasienter å ta seg av – helst samtidig.

For å klare å leve i dette krysspresset, skaper noen avstand til pasientene for å beskytte seg selv. De som tar pasientenes situasjon inn over seg, blir ofte utslitt og sykemeldt. Det bør derfor ikke overraske noen at krenkelser kan skje under slike forhold. I lengden er det ikke mulig å stå i en slik avmaktssituasjon.

Det er selvsagt slik at de ansatte som har krenket pasienten må stå ansvarlig for sine handlinger. Vi har alle et ansvar for å behandle våre medmennesker med respekt. Det påhviler i tillegg tjenesteytere i pleie- og omsorgstjenestene et spesielt ansvar, fordi de skal gi omsorg til mennesker som er hjelpetredende og dermed sårbare og spesielt utsatt for krenkelser.

Det er imidlertid på høy tid at de som er ansvarlig for rammene, de som har myndighet og makt til å vedta budsjetter og politiske målsettinger også må stå til ansvar. De må stå til ansvar for den vanskelige situasjonen de er med på å skape for dem som skal utføre disse lovpålagte omsorgsoppgavene.

Slik det er nå, er det et uoverstigeleg gap mellom de tjenestene de ansatte i pleie- og omsorgstjenestene er pålagt å imøtekomme og myndighetenes krav om at de skal holde seg innenfor gitte økonomiske og organisatoriske rammer.

Skal man få til varige og gode endringer, må først og fremst de som har makt til å endre rammene, gjøre det. Arbeidssituasjonen i pleie- og omsorgstjenestene må være slik at det er mulig for personalet å ivareta det ansvaret de er pålagt på en god måte. Hvis ansvarlige myndigheter ikke tar grep slik at gapet minsker, vil arbeidssituasjonen for de ansatte bli enda mer krevende. Da bør det ikke overraske noen om vi får stadig flere fortellinger om krenkede pasienter i fremtiden.

Siri Tønnessen, førsteamanuensis, Høgskolen i Harstad
siri.tonnessen@hih.no

«Spesielt etter samhandlingsreformen har kommunens pålagte omsorgsoppgaver blitt flere»

Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene. Medisin- håndtering i sykehjem har vært et svært omdiskutert tema spesielt knyttet til mangelen på kompetent personale.

Videre har forskning pekt på at urovekkende mange som får pleie- og omsorgstjenester, er

mangel på nok personale samtidig som mange går i deltidsstillinger helt ned til 12,6 prosent stilling. Videre er dette kvinnearbeidsplasser, noe som innebærer lav status og gjennomgående lav lønn.

I tillegg til dette mangler de ansatte makt over situasjonen til